

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 224/09-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. októbra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka vo veci sťažnosti JUDr. J. N., B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. C., B., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sž 60/2008 a jeho uznesením zo 17. februára 2009, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. N. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sž 60/2008 a jeho uznesením zo 17. februára 2009 b o l o p o r u š e n é .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sž 60/2008 zo 17. februára 2009 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby o nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania JUDr. J. N. v celkovej sume 241,76 € (slovom dvestoštyridsaťjeden eur a sedemdesiatšesť centov) jeho právnej zástupkyňi advokátke JUDr. A. C., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 224/09-12 zo 17. augusta 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť JUDr. J. N., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. C., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 SŽ 60/2008 zo 17. februára 2009 (ďalej len „uznesenie zo 17. februára 2009“ alebo „napadnuté uznesenie“) a jemu predchádzajúcim postupom.

Zo sťažnosti sťažovateľa a z jej príloh vyplýva:

«Pracujem na M. z. v. Dňa 1. 9. 2007 som odišiel na konzulát do V. Po splnení všetkých podmienok ako aj absolvovaní skúšok som získal funkciu hlavného konzula vo V. Absolvoval som bezpečnostnú previerku so stupňom utajenia „dôverná“...»

Už v čase, keď som bol na vyslaní tak, na základe internej smernice ministerstva zahraničných vecí - všetci vyslaní konzuli potrebovali previerku so stupňom utajenia „Tajná“. Bolo to v období pred koncom roka 2008, keď som sa osobne zúčastnil na stretnutí s predstaviteľmi z Národného bezpečnostného úradu...»

Národný bezpečnostný úrad (ďalej len „NBÚ“) rozhodnutím z 5. marca 2008 (ďalej len „rozhodnutie NBÚ“) rozhodol o tom, že sťažovateľa nemožno považovať za osobu

bezpečnostne spoľahlivú, pretože bol ako osoba zaradený a aktívne vykonával činnosť v štruktúrach bývalej Štátnej bezpečnosti.

Na základe odvolania sťažovateľa Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií (ďalej len „výbor“) ako príslušný odvolací orgán rozhodnutím sp. zn. VPR NBÚ-802-1/2008 z 21. mája 2008 (ďalej len „rozhodnutie z 21. mája 2008“) potvrdil rozhodnutie NBÚ. Rozhodnutie výboru z 21. mája 2008 bolo sťažovateľovi doručené 12. júna 2008.

Sťažovateľ 3. júla 2008 podal najvyššiemu súdu návrh na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008, ktoré označil ako *„Návrh na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu“*, a v ktorom uviedol: *„Na základe rozhodnutia o odvolaní výborom Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu, ktorý rozhodol, že zamietá moje odvolanie zo dňa 2. 4. 2008 podané proti rozhodnutiu Národného bezpečnostného úradu z 5. marca 2008 z dôvodov, že menovaného nemožno podľa § 14 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

V zákonnej lehote žiadam, aby bola preskúmaná opodstatnenosť týchto rozhodnutí. Odôvodnenie k tomuto rozhodnutiu bude doložené v krátkom čase.“

K podanému návrhu na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008 sťažovateľ v sťažnosti uviedol: *„Sám z veľvyslanectva som podal návrh na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky... Návrh, ktorý som podal bol veľmi strohý. Podával som si ho sám. Myslel som si že som sám právnik a môžem to urobiť nakoľko mám právnické vzdelanie... som našiel advokáta, s ktorým som podpísal plnú moc dňa 3. 7. 2008... plná moc JUDr. A. C... Z V. som však poslal ešte jednu plnú moc, aby som si bol istý, že všetko je v poriadku... plná moc zo 16. 7. 2008...“*

Najvyšším súdom bolo konanie o návrhu sťažovateľa na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008 vedené pod sp. zn. 5 SŽ 60/2008 zastavené. Podľa najvyššieho súdu

návrh sťažovateľa „nemal všetky náležitosti žaloby v zmysle § 249 ods. 2 O. s. p., pretože neobsahoval označenie rozhodnutia, ktoré napáda, vyjadrenie v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, v čom vidí žalobca (sťažovateľ, pozn.) nezákonnosť rozhodnutia a aký konečný návrh robí, z návrhu taktiež nebolo zrejmé, či je v zmysle § 250a O. s. p. potrebné zastúpenie žalobcu advokátom, preto súd uznesením zo dňa 1. 8. 2008 vyzval žalobcu na odstránenie uvedených nedostatkov s poučením o následkoch v prípade nesplnenia výzvy súdu.“ (citované z uznesenia najvyššieho súdu, pozn.).

Zásielka s uznesením najvyššieho súdu z 1. augusta 2008, ktorým bol sťažovateľ vyzvaný na odstránenie nedostatkov návrhu, bola sťažovateľovi doručovaná 7. augusta 2008, následne bola uložená na pošte 8. augusta 2008 a sťažovateľ si ju prevzal 12. augusta 2008.

Podaním doručeným najvyššiemu súdu 26. augusta 2008 sťažovateľ „doplnil svoj návrh o skutočnosti požadované vo výzve a súčasne predložil splnomocnenie udelené advokátke na jeho zastupovanie v tomto konaní“.

Uznesením najvyššieho súdu zo 17. februára 2009 bolo konanie o návrhu sťažovateľa na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008 zastavené. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd okrem iného poukázal na ustanovenia § 249 ods. 2, § 250a, § 250b ods. 1 a § 250h ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a ďalej následne uviedol:

„Z uvedených ustanovení § 250b ods. 1 a § 250h ods. 1 O. s. p. však vyplýva, že rozsah napadnutia preskúmaného rozhodnutia, teda aj dôvody nezákonnosti, je nutné uplatniť v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni.

Ak žalobca svoj návrh v zmysle... výzvy doplnil podaním dňa 26. 8. 2008, došlo tak po uplynutí zákonnej lehoty, zameškanie ktorej nie je možné odpustiť. Preto žalobu je nutné považovať za podanú oneskorene, dôvod ktorý je podľa § 250d ods. 3 O. s. p. dôvodom na zastavenie konania.“

Najvyšší súd zároveň v poučení o opravnom prostriedku proti uzneseniu zo 17. februára 2009 uviedol: „*Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok (§ 246c O. s. p.).*“

Sťažovateľ k porušeniu svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a uznesením najvyššieho súdu zo 17. februára 2009 uviedol:

„*Dňa 9. 10. 2008 sme Najvyššiemu súdu predložili žiadosť o pozastavenie vykonateľnosti rozhodnutia. Nedostali sme žiadnu odpoveď. Bolo to z dôvodu, že som mal byť odvolaný a stiahnutý zo zastupiteľského úradu vo V.*

V zmysle § 250c ods. 1 OSP predseda senátu ani nereagoval na dané ustanovenie...

V tomto prípade bol náš návrh doplnený na základe výzvy súdu na základe uznesenia, ktoré žalobca prevzal 12. 8. 2008. Išlo o doplnenie návrhu v zmysle § 43 OSP a lehota, ktorá tu bola určená bola sudcovská lehota. Plynutie 15 dňovej lehoty končilo 27. 6. 2008 (správne má byť zrejme 27. augusta 2008, pozn.), žalobca odovzdal doplnenie dňa 26. 8. 2008. Nešlo tu o nový návrh, ale o doplnenie návrhu, v rámci sudcovskej lehoty...

Najvyšší súd preukázateľne KONAL potom, ako sme doplnili žalobu (t. j. 26. 6. 2008) vykonával úkony, tým že vyzval na stanovisko výbor NRSR na preskúmanie rozhodnutí NBÚ (23. 10. 2008), nakoniec z nepochopiteľných dôvodov zastavil konanie, pretože žaloba nebola podaná v lehote v akej mala byť.

Je to sofistikovaný spôsob ako odmietnuť spravodlivosť z čisto formalistických dôvodov. Žalobca robil všetky úkony tak ako od neho požadoval súd...

k zastaveniu konania došlo bez zákonom uznaného dôvodu...

V zmysle § 250d ods. 3 je odvolanie proti takému uzneseniu prípustné...“

Sťažovateľ na podporu svojej argumentácie o absencii dôvodov na zastavenie konania o jeho návrhu na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008 uvedených najvyšším súdom poukázal aj na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. „*ÚS 684/2000*“ a uviedol: „*Lhúta k podání správní žaloby dle ustanovení § 250b odst. 1 o. s. ř. je lhutou procesní povahy. Je-li v důsledku jejího odlišného chápání či jinak nesprávného počítání soudem odmítnutá včas podaná správná žaloba, třeba takový postup soudu hodnotit jako odepření práva na soudní ochranu.*“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že *„Najvyšší súd v konaní vedenom na Najvyššom súde pod spisovou značkou 5 Sž 60/2008 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručenú v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.*

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu a vec vracia na ďalšie konanie Najvyššiemu súdu.“

Najvyšší súd sa k podanej sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu vyjadril podaním č. k. KP 8/09-22 z 31. augusta 2009, v ktorom uviedol:

«Zo spisu tunajšieho súdu č. 5 Sž 60/2008 vyplýva (tak ako navrhovateľ uvádza vo svojom návrhu podanom na ústavný súd), že dňa 3. 7. 2008 podal návrh, v ktorom uviedol:

„Na základe rozhodnutia o odvolaní výborom Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu, ktorý rozhodol, že zamieta moje odvolanie zo dňa 2. 4. 2008 podané proti rozhodnutiu Národného bezpečnostného úradu z 5. marca 2008 z dôvodov, že menovaného nemožno podľa § 14 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V zákonnej lehote žiadam, aby bola preskúmaná opodstatnenosť týchto rozhodnutí. Odôvodnenie k tomuto rozhodnutiu bude doložené v krátkom čase“.

Vzhľadom k tomu, že uvedený návrh neobsahoval náležitosti uvedené v § 249 ods. 2 O. s. p. a z textu návrhu nebolo zrejmé, či má žalobca právnické vzdelanie, skutočnosť ktorá bola podstatná pre posúdenie podaného návrhu v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia v nadväznosti lehotu podľa § 250b ods. 1 O. s. p., t. j. aj na prípadné poskytnutie lehoty na doplnenie návrhu, bol uznesením zo dňa 1. 8. 2008 vyzvaný na doplnenie nedostatkov návrhu v rozsahu uvedenom v tomto uznesení. V doplnení návrhu sa navrhovateľ k otázke svojho vzdelania nevyjadril, preto súd doručil návrh protistrane na vyjadrenie a až z podkladov spisu zaslaného odporcom vyplynulo, že navrhovateľ má právnické vzdelanie.

Na základe zistenej skutočnosti súd dospel k záveru, že u navrhovateľa nebolo povinné zastúpenie advokátom, preto posúdil ním podaný návrh ako podaný osobou

kvalifikovanou a pristúpil k preskúmaniu splnenia podmienky lehoty na podanie žaloby stanovenej v § 250b ods. 1 na základe návrhu podaného navrhovateľom.

Vychádzal pri tom z ustanovení § 249 ods. 2 O. s. p. a za ním nasledujúceho ustanovenia § 250b ods. 1 O. s. p. Podľa doterajšej súdnej praxe aj s ohľadom na usporiadanie uvedených ustanovení je nutné ich vykladať tak, že žaloba musí byť podaná v lehote 2 mesiacov so všetkými náležitosťami uvedenými v tomto ustanovení (okrem prípadu, ak pôjde o povinné zastúpenie v zmysle § 250a O. s. p., kedy súd skúma tieto lehoty až po poskytnutí poučenia v zmysle § 5 O. s. p.).

Na základe uvedeného potom Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že návrh bol síce podaný v lehote podľa § 250b ods. 1 O. s. p., ale neobsahoval náležitosti požadované v § 249 ods. 2, preto bolo nutné navrhovateľa na doplnenie vyzvať. V súlade s § 250h ods. 1 O. s. p. však doplnenie návrhu mohol navrhovateľ urobiť len do uplynutia lehoty podľa § 250b ods. 1 O. s. p., inak bolo potrebné na návrh hľadieť ako podaný oneskorene.

Z uvedeného dôvodu (keďže k doplneniu návrhu navrhovateľom došlo až po zákonnej lehote), súd musel konanie zastaviť.»

Sťažovateľ na základe výzvy ústavného súdu prostredníctvom svojej právnej zástupkyne 16. septembra 2009 doručil stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu, v ktorom zopakoval časť svojej argumentácie už uvedenej v sťažnosti, resp. v plnom rozsahu zotrval na svojich predchádzajúcich podaniach v uvedenej veci.

Najvyšší súd vo svojom podaní z 9. septembra 2009 a právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní z 29. septembra 2009 ústavnému súdu oznámili, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska

neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Zo spisového materiálu v predmetnej veci ústavný súd zistil, že sťažovateľ doručil 3. júla 2008 najvyššiemu súdu návrh na preskúmanie rozhodnutia výboru z 21. mája 2008, ktoré mu bolo doručené 12. júna 2008. Najvyšší súd uznesením z 1. augusta 2008 vyzval sťažovateľa na odstránenie väd podaného návrhu, okrem iného aj doplnenie dôvodov, resp. rozsahu, v ktorom rozhodnutie výboru z 21. mája 2008 napáda v lehote 15 dní od jeho doručenia (uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 12. augusta 2008). Sťažovateľ prostredníctvom svojej advokátky odpovedal na túto výzvu podaním doručeným najvyššiemu súdu 26. augusta 2008. Najvyšší súd konanie o návrhu sťažovateľa uznesením zo 17. februára 2009 zastavil s poukazom na § 250b ods. 1 v spojení s § 250h ods. 1 OSP. V rámci odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd okrem iného uviedol: „*Zo spisového materiálu, zaslaného na výzvu žalovaným, súd zistil, že žalobca napadnuté rozhodnutie žalovaného prevzal dňa 12. 6. 2008, lehota na podanie žaloby na preskúmanie tohto rozhodnutia v zmysle § 250b ods. 2 O. s. p. tým mala uplynúť dňom 12. 8. 2008. Návrh podaný dňa 3. 7. 2008 bol preto podaný v lehote.*

Vzhľadom k tomu, že podaný návrh nemal všetky náležitosti žaloby v zmysle § 249 ods. 2 O. s. p., pretože neobsahoval označenie rozhodnutia, ktoré napáda, vyjadrenie v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, v čom vidí žalobca nezákonnosť rozhodnutia a aký konečný návrh robí, z návrhu taktiež nebolo zrejmé, či je v zmysle § 250a O. s. p. potrebné zastúpenie žalobcu advokátom, preto súd uznesením zo dňa 1. 8. 2008 vyzval žalobcu na odstránenie uvedených nedostatkov s poučením o následkoch v prípade nesplnenia výzvy súdu.

Zásielka podľa záznamu poštového doručovateľa bola doručovaná dňa 7. 8. 2008, uložená dňa 8. 8. 2008 a žalobca ju prevzal dňa 12. 8. 2008. Podaním dňa 26. 8. 2008

žalobca doplnil svoj návrh o skutočnosti požadované vo výzve a súčasne predložil splnomocnenie udelené advokátke na jeho zastupovanie v tomto konaní.

Z uvedených ustanovení § 250b ods. 1 a § 250h ods. 1 O. s. p. však vyplýva, že rozsah napadnutia preskúmaného rozhodnutia, teda aj dôvody nezákonnosti, je nutné uplatniť v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni.

Ak žalobca svoj návrh v zmysle uvedenej výzvy doplnil podaním dňa 26. 8. 2008, došlo tak po uplynutí zákonnej lehoty, zameškanie ktorej nie je možné odpustiť. Preto žalobu je nutné považovať za podanú oneskorene, dôvod ktorý je podľa § 250d ods. 3 O. s. p. dôvodom na zastavenie konania.“

K porušeniu sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy malo podľa sťažovateľa dôjsť v dôsledku nesprávnych záverov vyslovených v napadnutom uznesení najvyššieho súdu, ku ktorým dospel nesprávnou interpretáciou § 250b ods. 1 OSP v spojení s § 250h ods. 1 OSP. Podľa právnych záverov vyslovených v napadnutom uznesení musí byť žaloba o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu neobsahujúca všetky zákonom predpísané náležitosti doplnená žalobcom v priebehu lehoty uvedenej v § 250b ods. 1 OSP (lehota dvoch mesiacov plynúca od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni), inak ju súd vzhľadom na § 250h ods. 1 OSP musí odmietnuť ako oneskorene podanú.

Úlohou ústavného súdu v tejto veci bolo teda odpovedať na otázku, či najvyšší súd v uvedenom prípade aplikoval ustanovenia § 250b ods. 1 OSP v spojení s § 250h ods. 1 OSP ústavne konformným spôsobom rešpektujúc účel a zmysel uvedenej právnej normy.

Podľa § 250b ods. 1 OSP žaloba sa musí podať do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Zameškanie lehoty nemožno odpustiť.

Lehota ustanovená na podanie žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu je lehotou prekluzívnou. Z hľadiska plynutia tejto prekluzívnej lehoty je podľa ustanovenia

§ 82 OSP dôležitý okamih podania návrhu na začatie konania bez ohľadu na skutočnosť, či ide o perfektný návrh obsahujúci všetky zákonom predpísané náležitosti alebo neperfektný návrh vyžadujúci si odstránenie jeho nedostatkov v zmysle § 43 OSP. Samotné podanie žaloby o preskúmanie rozhodnutia v správnom konaní bez ohľadu na to, či spĺňa všetky zákonné náležitosti, spôsobuje začatie súdneho konania s účinkami zachovania procesných aj hmotnoprávných lehôt.

Z uvedeného vyplýva, že už samotné doručenie žaloby o preskúmanie rozhodnutia najvyššiemu súdu malo za následok zachovanie lehoty uvedenej v § 250b ods. 1 OSP a jej neperfektnosť, resp. doplnenie uvedenej žaloby až po uplynutí tejto lehoty nemohlo mať za následok jej zmeškanie.

V tejto súvislosti je potrebné vysporiadať sa aj s argumentáciou najvyššieho súdu uvedenou v jeho vyjadrení, podľa ktorej žaloba sťažovateľa neobsahovala všetky náležitosti podľa § 249 ods. 2 OSP *„a z textu návrhu nebolo zrejmé, či má žalobca právnické vzdelanie, skutočnosť ktorá bola podstatná pre posúdenie podaného návrhu v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia v nadväznosti lehotu podľa § 250b ods. 1 O. s. p., t. j. aj na prípadné poskytnutie lehoty na doplnenie návrhu, bol uznesením zo dňa 1. 8. 2008 vyzvaný na doplnenie nedostatkov návrhu v rozsahu uvedenom v tomto uznesení. V doplnení návrhu sa navrhovateľ k otázke svojho vzdelania nevyjadril, preto súd doručil návrh protistrane na vyjadrenie a až z podkladov spisu zaslaného odporcom vyplynulo, že navrhovateľ má právnické vzdelanie.*

Na základe zistenej skutočnosti súd dospel k záveru, že u navrhovateľa nebolo povinné zastúpenie advokátom, preto posúdil ním podaný návrh ako podaný osobou kvalifikovanou a pristúpil k preskúmaniu splnenia podmienky lehoty na podanie žaloby stanovenej v § 250b ods. 1 na základe návrhu podaného navrhovateľom.

Vychádzal pri tom z ustanovení § 249 ods. 2 O. s. p. a za ním nasledujúceho ustanovenia § 250b ods. 1 O. s. p. Podľa doterajšej súdnej praxe aj s ohľadom na usporiadanie uvedených ustanovení je nutné ich vykladať tak, že žaloba musí byť podaná v lehote 2 mesiacov so všetkými náležitosťami uvedenými v tomto ustanovení (okrem

prípade, ak pôjde o povinné zastúpenie v zmysle § 250a O. s. p., kedy súd skúma tieto lehoty až po poskytnutí poučenia v zmysle § 5 O. s. p.).“.

Z uvedeného vyjadrenia najvyššieho súdu možno teda vyvodit' záver, podľa ktorého pokiaľ sťažovateľ, ktorý podáva žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu, má právnické vzdelanie alebo je zastúpený advokátom, musí podať žalobu obsahujúcu všetky zákonom predpísané náležitosti v lehote podľa § 250b ods. 1 OSP. Na rozdiel od účastníka nezastúpeného kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý musí byť súdom po podaní žaloby v súlade s § 5 OSP poučený o nedostatkoch žaloby a povinnom právom zastúpení.

Uvedený právny názor najvyššieho súdu však nemá oporu ani v jednotlivých ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku a ani v samotnej judikatúre najvyššieho súdu. V súlade so zásadou rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy) majú tak ako účastník zastúpený advokátom, aj účastník konania nezastúpený rovnaké procesné práva, ktoré im priznáva Občiansky súdny poriadok vrátane práva byť informovaný súdom, že podanie je považované za nesprávne alebo neúplné, ako aj práva na základe súdnej výzvy opraviť alebo doplniť vadné podanie. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na judikatúru najvyššieho súdu zaoberajúcu sa poučovacou povinnosťou súdov, napr. na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 7/97, v ktorom najvyšší súd vyslovil, že súd je zbavený povinnosti poučiť účastníka zastúpeného v konaní advokátom o jeho procesných právach a povinnostiach len do takej miery, pokiaľ neposkytnutím poučenia nie je narušená rovnosť účastníkov. Poučovacou povinnosťou súdu sa najvyšší súd zaoberal aj v rozsudku sp. zn. 4 Cdo 143/2006, pričom podľa právneho názoru vysloveného v ňom, pokiaľ procesný úkon účastníka konania obsahuje zjavnú nesprávnosť, ktorej odstránenie nevyžaduje značnú procesnú aktivitu súdu (napr. rozsiahle dokazovanie), súd je povinný dať účastníkovi možnosť túto nesprávnosť napraviť ďalším procesným úkonom. Opak by bol ničím neodôvodnený formalistický a svojvoľný postup, ktorý je v rozpore s princípom materiálnej spravodlivosti reprezentovaným článkom 1 ústavy a ustanovením § 1 a § 117 ods. 1 OSP, a tým aj v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z uvedeného vyplýva, že napriek tomu, že sťažovateľ má právnické vzdelanie, v záujme zachovania jeho práv, predovšetkým práva na rovnosť účastníkov konania, bolo povinnosťou najvyššieho súdu v danej veci vyzvať ho na odstránenie nedostatkov. Najvyšší súd napokon v tomto konaní tak aj postupoval a sťažovateľa na odstránenie nedostatkov vyzval, avšak v napadnutom uznesení už k podaniu sťažovateľa doručenému prostredníctvom jeho právnej zástupkyne, ktorým reagoval na jeho výzvu, vôbec neprihliadal, pretože dospel k záveru, že s prihliadnutím k § 250 h ods. 1 OSP k doplneniu žaloby nemôže dôjsť po lehote uvedenej v § 250b ods. 1 OSP.

Nemožnosť doplniť náležitosti podanej žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu (špeciálne dôvodov nezákonnosti, resp. rozsahu, v ktorom sa rozhodnutie správneho orgánu napáda) po lehote uvedenej v § 250b ods. 1 OSP najvyšší súd v napadnutom uznesení odôvodnil poukázaním na ustanovenie § 250h ods. 1 OSP.

Podľa § 250h ods. 1 OSP až do rozhodnutia súdu môže žalobca rozsah napadnutia správneho rozhodnutia obmedziť; rozšíriť ho môže len v lehote podľa § 250b.

Účelom § 250h ods. 1 OSP je zakotviť koncentračnú zásadu v rámci konania o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu, na základe ktorej už sťažovateľ v priebehu tohto konania nemôže rozšíriť jeho predmet, len ho obmedziť.

V danom prípade je podľa ústavného súdu pri aplikácii uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (predovšetkým § 250b ods. 1 a § 250h ods. 1) potrebné rozlišovať medzi určením predmetu konania a rozšírením predmetu konania. Postup súdu podľa § 43 OSP v spojení s § 246c OSP smerujúci k odstráneniu nedostatkov žaloby sťažovateľa o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu vedie síce k doplneniu náležitostí žaloby až po uplynutí lehoty ustanovenej v § 250b ods. 1 OSP, avšak dochádza ním len k určeniu alebo špecifikácii samotného predmetu konania zo strany sťažovateľa, a nie k rozšíreniu rozsahu predmetu konania podľa § 250h ods. 1 OSP. Potreba aplikácie uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku v súlade s ochranou záujmov účastníkov konania je v danom prípade znásobená jednoinštančnosťou tohto súdneho

konania (proti rozhodnutiu najvyššieho súdu nie je prípustný opravný prostriedok podľa § 246c OSP). Postup, v ktorom musí najskôr dôjsť k odstráneniu nedostatkov žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu a až následne k rozhodovaniu o nej, navyše predpokladá aj § 246c OSP (odkazujúci na riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, na primerané použitie ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku) v spojení s § 43 OSP, ako aj § 250d ods. 3 OSP (povinnosť súdu zastaviť konanie o podanej žalobe určuje, len ak žalobca neodstránil vady žaloby, ktorých odstránenie súd nariadil a ktoré bránia vecnému vybaveniu žaloby).

Vzhľadom na uvedené podľa názoru ústavného súdu možno konštatovať, že postup najvyššieho súdu, v rámci ktorého v napadnutom uznesení aplikoval v danej veci § 250b ods. 1 OSP v spojení s § 250h ods. 1 OSP, popiera zmysel a účel ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (predovšetkým § 250b ods. 1 OSP, § 250h ods. 1 OSP, ako aj § 43 OSP v spojení s § 246c OSP), a nie je ním zaručená ochrana práv účastníka konania.

Z uvedeného vyplýva, že postup súdu rešpektujúci práva a právom chránené záujmy účastníkov konania v prípade podania neperfektnej žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu, resp. žaloby nespĺňajúcej všetky zákonné náležitosti znamená, že koncentračná zásada vyjadrená v § 250h ods. 1 OSP nadobudne účinnosť až po doplnení podania sťažovateľom podľa § 43 OSP v spojení s § 246c OSP, a to aj v prípade, ak k odstráneniu nedostatkov podanej žaloby dôjde až po lehote uvedenej v § 250b ods. 1 OSP.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že už uvedený právny názor vyslovený v uznesení najvyššieho súdu zo 17. februára 2009 vybočuje z medzí ústavne konformného výkladu a aplikácie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (predovšetkým jeho § 250b ods. 1 a § 250h ods. 1), a preto týmto uznesením došlo k sťažovateľom namietanému porušeniu označených práv.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), a zruší také rozhodnutie,

opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.) vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), obnovil stav pred porušením.

Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu zo 17. februára 2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], v ktorom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ prostredníctvom svojej advokátky JUDr. A. C. požiadal o úhradu trov konania v sume 241,76 €, ktoré špecifikoval ako odmenu za štyri úkony právnej služby vrátane režijného paušálu.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody a ktorých porušenie sťažovateľ namieta, v zásade nie je oceníteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2009 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 115,90 € a hodnota režijného paušálu je 6,95 €.

Za účelne vykonané úkony právnej služby v tejto veci ústavný súd považoval právny úkon prevzatia a prípravy zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a právny úkon

spísania sťažnosti. Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľom neprekračovali sumu podľa uvedenej vyhlášky (odmena za dva úkony právnej služby vrátane režijného paušálu predstavuje sumu 245,70 €), ústavný súd ich priznal v sume ním požadovanej.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2009